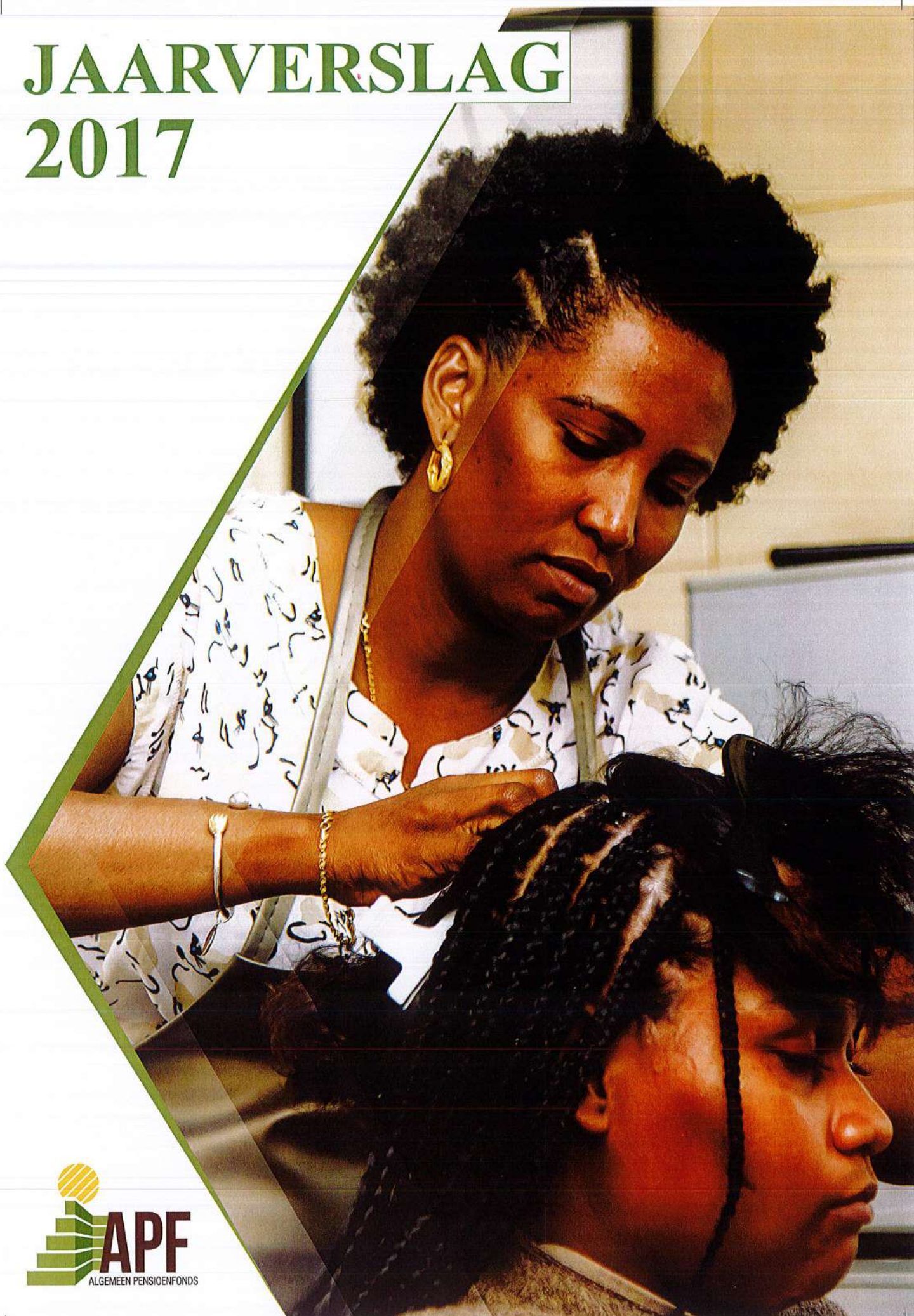

JAARVERSLAG 2017

Inhoudsopgave

1. BESTUURSVERSLAG	3
1.1. Bestuurswijziging in het verslagjaar	3
1.2. Overleg en kennisontwikkeling	3
1.3. Actuarieel rapport	3
1.4. Aanzet implementatie beleggingen	7
2. ALGEMENE INTERNE ONTWIKKELINGEN	8
2.1. Eigen onderdak en ontwikkeling huisstijl	8
2.2. Personeel	11
2.3. Organisatiestructuur	11
2.4. Overige wettelijke verplichtingen	11
2.5. Toezicht	11
2.6. Financieel	11
2.6.1. Premie ontvangsten en de exploitatiekosten	11
2.6.2. Exploitatiekosten	14
2.6.3. Uitkeringen	15
2.7. Marketing	16
2.7.1. Pensioenbewustwordingscampagne	16
2.7.2. Doelgroep	16
2.8. Ontwikkelingen in het deelnemersbestand	16
2.9. Uitbesteding en Externe Accountants	17
2.10. Vooruitblik	17
3. JAARREKENING	18
ALGEMENE TOELICHTING	21
Bijlage: Controle verklaring Burgos Accountants N.V.	34

1. BESTUURSVERSLAG

In navolging van de Wet Algemeen Pensioen 2014 artikel 16 en 17 legt het Bestuur van het Algemeen Pensioenfonds (APF) verantwoording af over het gevoerde beleid en het beheer der middelen over het jaar 2017. Dit verslag is voorzien van de goedkeurende controleverklaring van de externe accountant Crowe Burgos Accountants N.V.

Met de oplevering van dit jaarverslag geeft het APF wederom de boodschap door aan alle betrokken stakeholders dat zij zich inzet om de bij Wet toebedeelde taken dusdanig uit te voeren dat de duurzame ontwikkeling van het Fonds gegarandeerd blijft.

Te midden van de minder gunstige financiële omstandigheden waar Suriname nu door heen gaat, is dit jonge Fonds zich aan het ontwikkelen en er zijn goede stappen voorwaarts gemaakt. Het Bestuur anticipeert in haar beleid op enkele jaren van soberheid op financieel- economisch vlak welke ongetwijfeld ook hun weerslag zullen hebben op het Fonds en haar doelgroep.

1.1. Bestuurswijziging in het verslagjaar

Mw. mr. S. A. Anijs is in het verslagjaar 2017 uit het Bestuur getreden en conform de Wet is de Onderraad schriftelijk op de hoogte gesteld. Het Bestuur is in 2018 aangevuld met Mw. mr. M.M. Kramp en Mw. drs. S. Saridjan-Tjokro MBA.

1.2. Overleg en kennisontwikkeling

Het Bestuur is gestart met trainingen in deelgebieden van het pensioengebeuren. Tevens heeft zij zich net als in voorgaande jaren laten informeren door deskundigen om zich beter van haar taken te kunnen kwijten. Onderwerpen die bij deze sessies van belang waren, zijn o.m. beleggingen, risico management, governance structure gelet op de taken van de beide organen en de toepassing van International Financial Reporting Standards (IFRS). Het Bestuur komt minimaal 1 keer per werkweek in vergadering bijeen en heeft in het verslagjaar 2017, 43 keer formele vergadermomenten gehad. Daarnaast zijn in de tweede helft van 2017 diverse vergaderingen geweest met de Pensioenraad, het Ministerie van Binnenlandse Zaken, de Directie van het Fonds, de externe Accountant, Juristen en andere deskundigen.

1.3. Actuariel rapport

Er is geoffereerd door diverse actuariële bureaus naar aanleiding van een door het APF uitgezonden oproep aan de bureaus lokaal, internationaal en regionaal. In 2018 is het actuariel bureau- Buck Consultants N.V.- aangetrokken en ondertussen is uit de werkzaamheden een actuariel rapport voortgekomen.

Vanwege het belang van de resultaten van dit rapport voorzien wij u bijgaand verkort van enkele van de conclusies en aanbevelingen zoals opgenomen in het rapport:

- » *om betere actuariële begijferingen te kunnen maken zal de deelnemersadministratie bijgesteld moeten worden waarbij verbeterde kwalitatieve en kwantitatieve analyses gemaakt kunnen worden;*
- » *op basis van de huidige data analyses wordt samenvattend geconcludeerd dat de minimale duur van de premiebetaling voldoende is en deze voorlopig te handhaven;*
- » *regelmatigere actuariële begijferingen uitvoeren totdat het Fonds (redelijk) stabiel is. Bij deze begijferingen moet ook het regelmatig indexeren van de pensioengrondslagen worden meegenomen om de aantrekkelijkheid van de pensioenopbouw voor de deelnemer te behouden en om besluiten aangaande de levensvatbaarheid van het APF goed te kunnen onderbouwen;*
- » *de nodige/ noodzakelijke aanpassingen in de Wet Algemeen Pensioen 2014 doorvoeren evenals het doorvoeren van de diverse Staatsbesluiten ter ondersteuning in de uitvoering van de Wet. Een duidelijke Wet vergroot de betrouwbaarheid van de uitvoering van de Wet;*
- » *er zijn gevoeligheidsanalyses uitgevoerd, waaruit duidelijk de enorme invloed van de behaalde rendementen op de benodigde voorziening en de benodigde inkomsten i.g.v. de omslag naar een kapitaaldekkend stelsel. Aangezien het beleggingsbeleid een belangrijke voorwaarde is voor levensvatbaarheid, is het goed om op regelmatige basis externe experts aan te trekken (bijvoorbeeld een risk manager of een andere beleggingsanalist) om kritisch te kijken naar de behaalde rendementen uit het verleden en aan de hand daarvan concreet beleid uit te zetten voor de toekomst.*

Bijgaand voorzien wij u van de resultaten van de gevoeligheidsanalyse m.b.v. diverse rekenrenten:

Als grondslagen voor de voorziening zijn in nauw overleg de volgende uitgangspunten vastgesteld:

Sterftetafel	KriAS 2010-2013
Leeftijdsterugstelling	2 voor mannen en vrouwen
Rekenrente	6%
Huwelijksfrequentie	zie bijlage A
Datum in dienst	1 december 2014

De voorziening is als volgt berekend:

Tabel 5. Voorziening op 6% rekenrente

Actieven	618.482.225
Gepensioneerden	13.325.327
Opslag wezenpensioen	22.113.264
Totaal	653.920.815

Conform afspraak is de voorziening ook berekend met verschillende rekenrentes, om zodoende inzage te verschaffen in de impact van een mogelijke stijging of daling van de rente.

Tabel 6. Gevoeligheidsanalyse: voorziening op andere rekenrentes

Rekenrente	Voorziening
5,0%	1.025.761.199
5,5%	819.928.412
6,0%	653.920.815
6,5%	551.945.026
7,0%	475.401.952
7,5%	409.089.889
8,0%	351.523.603

Prognose inkomsten en uitgaven¹

Bij deze grondslagen is de prognose als volgt voor de toekomstige premie-inkomsten en pensioenuitgaven.
In deze prognose is dus geen rekening gehouden met de bijdrage voor de exploitatie die vermeld is in artikel 17 van de Wet Algemeen Pensioen 2014.

Prognose toekomstige inkomsten en uitgaven:

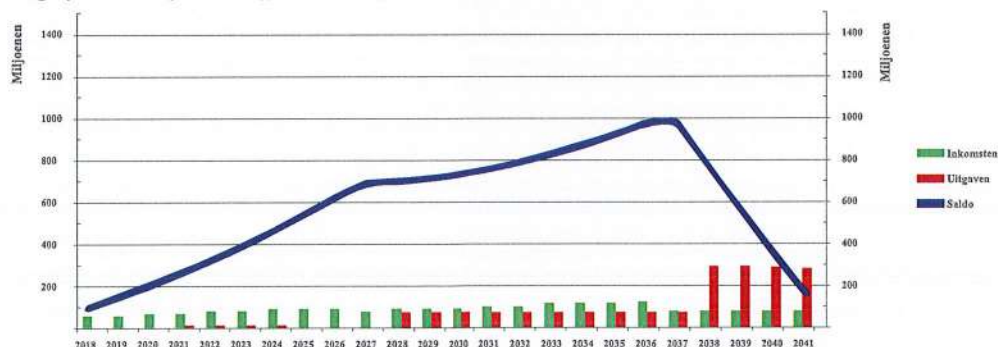
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inkomsten		52.090.316	54.312.899	59.482.790	64.761.887	70.155.546
Uitgaven		105.807	104.390	5.988.185	8.449.250	8.400.640
Saldo	45.264.481	97.248.990	151.457.500	204.952.105	261.264.743	323.019.649

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Inkomsten	75.648.750	81.247.948	86.958.577	92.778.464	76.821.215	81.624.353
Uitgaven	8.367.004	8.316.640	8.258.799	8.202.993	8.147.568	74.047.891
Saldo	390.301.395	463.232.703	541.932.481	626.507.952	695.181.598	702.758.060

	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Inkomsten	86.553.004	91.606.731	96.792.401	102.107.961	107.498.459	112.956.167
Uitgaven	73.413.657	72.745.631	72.026.786	71.240.944	70.431.832	69.503.683
Saldo	715.897.407	734.758.507	759.524.122	790.391.138	827.457.766	870.910.250

	2035	2036	2037	2038	2039	2040
Inkomsten	118.472.052	124.018.169	74.953.243	78.453.598	82.012.038	85.620.727
Uitgaven	68.471.698	67.348.826	66.123.133	289.957.165	286.687.591	283.235.670
Saldo	920.910.604	977.579.947	986.410.058	774.906.491	570.230.939	372.615.996

In grafiekvorm zijn deze cijfers als volgt weer te geven:

Figuur 1. Prognose toekomstige inkomsten en uitgaven.

In de grafiek is duidelijk te zien dat tot en met 2038 de verwachte inkomsten van het fonds groter zullen zijn dan de verwachte uitgaven.

De relatief scherpe buiging in de lijn ontstaat doordat er niet met leeftijden, maar met klassen (gemiddelde leeftijden) is gerekend. In werkelijkheid zal het verloop van het saldo vermoedelijk iets gelijkmatiger zijn.

De data is bovendien gebaseerd op het huidige bestand van deelnemers. In werkelijkheid zal er een nieuwe aanwas van jongere deelnemers zijn, waardoor het saldo van uitgaven minus inkomsten hoger zal zijn dan in deze grafiek.

Mede gelet op bovenstaande conclusies en aanbevelingen is het raadzaam dat de evaluatie van de Wet Algemeen Pensioen 2014 snel en met vereende krachten ter hand wordt genomen. Dit rapport is gedeeld met het Ministerie van Binnenlandse Zaken welke belast is met de uitvoering van deze Wet.

¹ De grondslagen zijn opgenomen in het actuair rapport maart 2019 Buck Consultants in opdracht van het Algemeen Pensioenfonds

Mede met het oog hierop is door het APF besloten dat jaarlijks op de balans scherp tot uitdrukking wordt gebracht de beschikbare middelen ten behoeve van de toekomstige verplichtingen aan de deelnemers. Het Fonds toekomstige verplichtingen in de jaarrekening is een bewuste keus van het APF om alle stakeholders, maar meer nog haar deelnemers en de bij haar aangesloten werkgevers o.a. inzicht te bieden in de opbouw/omvang van de beschikbare toekomstige verplichtingen.

Vertrouwen is essentieel voor de levensvatbaarheid van het Fonds. Het Bestuur van het APF kiest er daarom voor aan haar belanghebbenden ook de omvang van de beschikbare verplichtingen te laten zien. Het is verwachtbaar dat deze verplichtingen naar categorie zullen worden ingedeeld bij toekomstige jaarverslagen. Belanghebbenden kunnen dan ook zo het APF controleren op duurzaam beleid.

Het is nu reeds duidelijk dat de groeiende informele sector, waarin veel actieve jonge krachten en vaak potentiële deelnemers, een inkomen genieten- een uitdaging vormt. In een ideale situatie zou juist deze significante groep aan arbeidskrachten (mee)helpen betalen aan het Fonds. Het mag nu reeds dus niet als vanzelfsprekend worden opgevat dat de komende generaties premie afdragen mede ten behoeve van de inactieven.

Met het oog op de informele sector vermeldt het actuariële rapport:

“Het ABS heeft in december 2008 voor het laatst een Statistical Paper opgesteld over de informele sector (Algemeen Bureau voor de Statistiek in Suriname, 2008). Uit dit rapport blijkt dat naar schattingen het aandeel van de informele sector in de totale economie 18,2 procent was. Tegelijkertijd is er in 2006 veldonderzoek gedaan waaruit bleek dat in de kustvlakte zo’n 51 procent van de werkgelegenheid in de informele sector werd geboden (met uitzondering van de agrarische sector, aangezien hier het percentage nog groter zou zijn).

Recentere data is helaas niet beschikbaar en informatie is dus schaars, mede omdat dit inherent is aan het fenomeen van de informele sector.

Buck Consultants heeft daarom zelf scenario’s opgesteld aan de hand van beschikbare data.

Uit de resultaten van de Achtste Volks- en Woningtelling (Algemeen Bureau voor de Statistiek, 2014) blijkt dat 53,7% van de bevolking tussen de 15 en 64 jaar werkzaam is. Dit zijn ongeveer 190.000 mensen, waarvan 120.000 mannen en 70.000 vrouwen. Deze informatie is van de bevolking zelf gekomen, waardoor het aannemelijk is dat hierbij ook de banen in de informele sector zijn meegeteld.

Naar schatting van het Planbureau Suriname (Stichting Planbureau Suriname, 2016) zijn er zo’n 60.000 arbeidsplaatsen bij de overheid (32% van het totaal). Dat betekent dat zo’n 130.000 mensen (68%) werkzaam in de private sector, al dan niet in de informele sector.

De totale markt voor alle pensioenfondsen bestaat dan uit 130.000 deelnemers. Hiervan is een gedeelte reeds verzekerd bij verzekeringsmaatschappijen of bestaande pensioenfondsen. Volgens de Memorie van Toelichting bij de Wet Algemeen Pensioen 2014 is dit slechts 10% van de werknemers. Het Algemeen Pensioenfonds zal dus op grond van deze data een maximaal aantal deelnemers van 117.000 kunnen hebben.

Buck Consultants besluit met:”....., blijkt uit de bovenstaande grafieken duidelijk dat het voor de continuïteit van het Algemeen Pensioenfonds van groot belang is om zo veel mogelijk deelnemers aan te trekken. Dit zorgt er immers voor dat de inkomsten hoger worden, waardoor het omslagpunt (waarbij de uitgaven groter worden dan de inkomsten) minder drastisch plaatsvindt.”

1.4. Aanzet implementatie beleggingen

Aan het eind van het 4e kwartaal is gestart met het implementeren van het beleggingsbeleid waarin een mix is opgenomen. Deze mix is opgenomen in het jaarplan van het APF en zal naar aanleiding van de bevindingen van de actuarissen en de actuele financiële markten mogelijk worden bijgesteld in de komende perioden.

Het Bestuur spreekt haar waardering uit voor het team op de werkvloer en aan allen die zich hebben ingezet het APF te ondersteunen bij de uitvoer van haar taken.

Paramaribo, 2021

Het Bestuur:

drs. M.C. Adriaans

Mw. A. Sewradj Toewar

Mw. J.D. Smith Bsc

Mw. mr. M. Kramp

Mw. drs. S. Saridjan- Tjokro MPA

De directie werd in het verslagjaar gevoerd door **drs. R. Dougle**.

2. ALGEMENE INTERNE ONTWIKKELINGEN

Het APF geeft uitvoering aan de aan haar bij Wet opgedragen taken, namelijk het registreren van de deelnemers, het innen, beheren en beleggen van de geïnde premies en andere inkomsten alsmede het uitkeren van pensioenen.

Visie

Het APF is het grootste transparante pensioenfonds dat garantie biedt voor rechtvaardige pensioenuitkeringen binnen de particuliere sector in Suriname.

Missie

Door het voeren van een verantwoord beleid en effectieve en efficiënte inzet van menskracht en middelen streeft het APF naar de volgende doelstellingen:

1. De duurzaamheid van het fonds;
2. De groei van het aantal deelnemers;
3. Transparante kwalitatieve dienstverlening;
4. Op de wet gebaseerde pensioenuitkeringen;
5. Verantwoord beleggingsbeleid.

2.1. Eigen onderdak en ontwikkeling huisstijl

Het APF was eerst gevestigd aan de Eddy Brumastraat # 52, in het pand waar nu het Ministerie van Arbeid is gevestigd. In 2016 verhuisde zij naar een huurpand van het Leger des Heils aan de Henck Arronstraat # 126.

Het Bestuur nam in het laatste kwartaal 2016 het besluit tot de aankoop van het huidig kantoorpand. Na 2 verhuisadressen en ruim 14 medewerkers erbij, vanaf midden 2016, heeft het APF behoefte gehad aan een eigen pand; dit lag ook in de lange termijnvisie gelet op de schommelende valutakoersen, waar tegen de huur voldaan moest worden. Na het bedrijfsklaar maken van het pand, verhuisde het APF in maart 2017 naar de Cordialaan # 09, Uitvlugt.

Het APF is eveneens herkenbaar aan het nu alom bekend logo:

Betekenis van het logo:

De Gouden munt: geeft hetgeen waar men naar toe werkt aan (de output). Het symboliseert de uitkering waar de premiebetalers, na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, voor in aanmerking komen.

Goud = kleur van succes;

De Groene trap: geeft het proces weer, de opbouw van het pensioen. Elke tree symboliseert een periode van een mensenleven. Verder is elke tree gekoppeld aan een leeftijdsgroep. Het start bij de groep van 20 jaar en eindigt bij de groep van 60 jaar.

Groen= kleur van groei;

APF

ALGEMEEN PENSIOENFONDS

Er is voor een strak lettertype gekozen om aan te geven dat het Fonds een professionele manier van werken hanteert.

Cordialaan #9

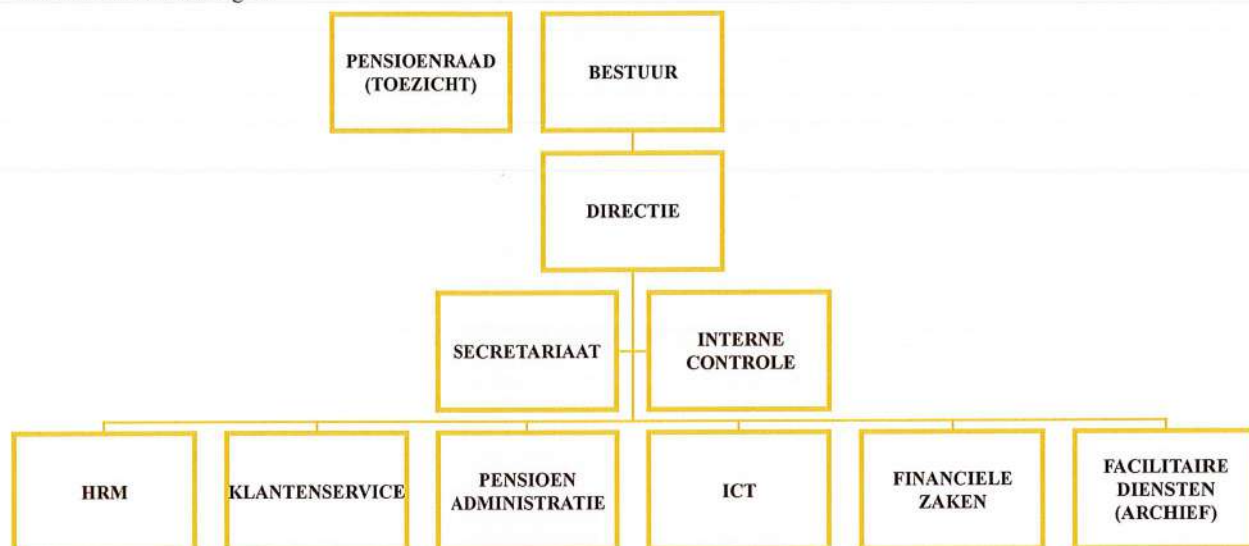
*Boven vooraanzicht van het kantoor van het
Algemeen Pensioenfonds, Cordialaan januari 2021*

2.2. Personeel

In 2017 telde het APF 17 Personeelsleden, waarvan 6 mannen en 11 vrouwen waren. Er zijn 2 medewerkers uit dienst getreden, waarbij het jaar 2017 is afgesloten met 15 medewerkers. Dit Personeel was verdeeld over 7 afdelingen: Secretariaat, HRM, Klantenservice, Pensioenadministratie, Financiële Zaken, Marketing en ICT.

2.3. Organisatiestructuur

Bij het opmaken van dit Bestuursverslag wordt het Fonds voorgezeten door een Bestuur bestaande uit 5 jonge technocraten; het dagelijks werk wordt uitgevoerd door een Directeur met ondersteuning van 29 medewerkers. Anno 2020 zijn de medewerkers verdeeld over 8 afdelingen.

2.4. Overige wettelijke verplichtingen

Het APF is niet onderworpen aan de Wet Inkomstenbelasting 1922. Ten behoeve van haar Personeel en Bestuur houdt zij de loonbelasting en AOV verplichtingen in en draagt die af. Ook voldoet zij aan de wet Minimum(uur)loon, de wet Basiszorgverzekering en overige relevante (arbeids-)wetten. Het ligt in het streven van het APF de toekomstige jaarverslagen op te maken conform de instructies van de Wet op de Jaarrekening van 24 september 2017. Er zal een transitieproces zijn, welke zij zal opstarten met de jaarrekening over het verslagjaar 2019. Nu reeds wordt in kaart gebracht met ter zake deskundigen hoe de weergave van de jaarcijfers en de toelichting daarop vorm moet worden gegeven voor dit pensioenfonds.

2.5. Toezicht

Het toezicht op het APF wordt uitgeoefend door de Pensioenraad. De Pensioenraad bestaat momenteel uit 6 raadsleden en heeft ter ondersteuning een secretaris aangetrokken. Er zijn in het jaar 2017 eveneens overleggen geweest tussen het APF en de Pensioenraad. De onderwerpen bij deze overleggen varieerden van de wijze van informatievergaring en deling tussen de beide rechtsorganen tot aan de post Fonds Toekomstige verplichtingen zoals deze op de balans wordt opgebracht door het APF.

2.6. Financieel

2.6.1. Premie ontvangsten en de exploitatiekosten

In het verslagjaar 2017 is ruim SRD 28.223.314,- aan premie ontvangen. Hiervan is conform artikel 17 uit de Wet Algemeen Pensioen 2014 SRD 3.527.914,- t.b.v de exploitatie gereserveerd. De werkelijke exploitatiekosten bedroegen SRD 1.997.903,-. Het batig saldo van SRD 3.193.544,- wordt toegevoegd aan het Reservefonds ingevolge artikel 18 lid 2.

In vergelijking met het jaar 2016 zijn de premie ontvangsten iets meer dan verdubbeld: 108% t.o.v. 2016. Het premiepercentage bedroeg, voor het verslagjaar 2017, 4%. Naast de premie ontvangsten heeft het APF ook middelen verworven uit het consequent beleggen van deze premie ontvangsten. Het APF heeft belegd in termijndeposito's bij de diverse lokale banken. In het verslagjaar bedroegen de totale belegde middelen SRD 38.474.941 en daarmee is over 2017 in totaal verdiend SRD 2.678.016,- aan rente. Op de spaarrekening van het APF is aan spaarreente een totaal van SRD 48.098,- bijgeschreven.

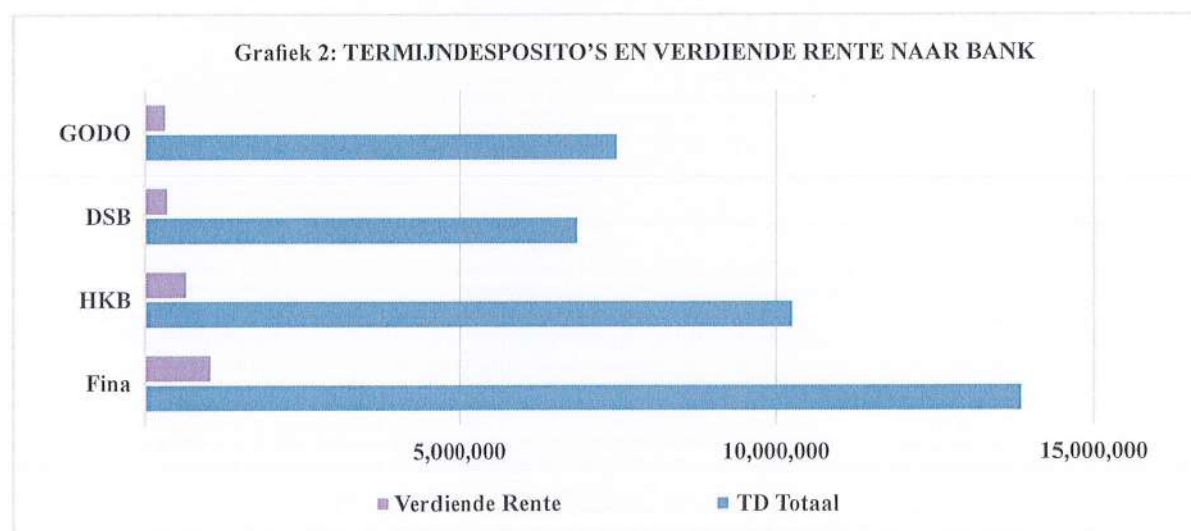
In het eerste kwartaal van 2017 zijn door het Bestuur van het APF voor het beleggen van het pensioenfondsvermogen de onderstaande beleggingscategorieën en richtpercentages vastgesteld:

- » Deposito's en geldmarktproducten 20%
- » Hypothecaire leningen 15%
- » Overige leningen 10%
- » Effecten:
 - ◊ Obligaties 20%
 - ◊ Aandelen 15%
- » Onroerende goederen 15%
- » Overige (goedgekeurde) beleggingen 5%

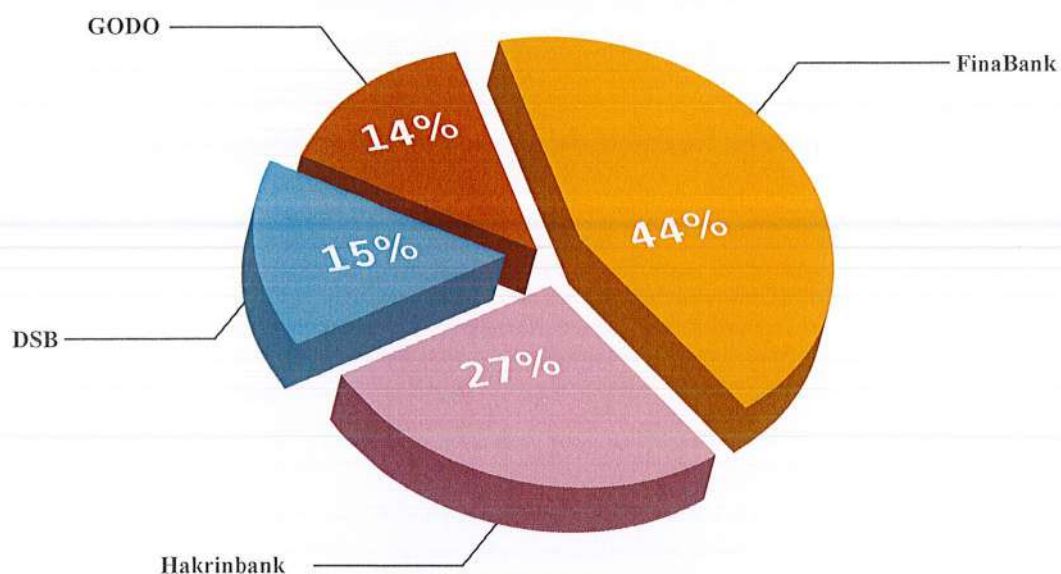
Tot zover is enkel belegd in de eerste categorie. In de komende verslagjaren zal de verschuiving in de beleggingsportefeuille zichtbaar moeten zijn en daarmee ook de spreiding van de risico's. Over het beleggingsbeleid stelt de actuaire het volgende vast:

"Het toekomstige beleggingsbeleid idealiter worden de beleggingen en hun duur gekoppeld aan de duur van de verplichtingen. Dat zorgt voor optimale matching van inkomsten en uitgaven, waardoor een optimaal rendement behaald kan worden. Gezien de korte levensduur van het fonds én de beperkte beleggingsmogelijkheden in Suriname zal het voor het Algemeen Pensioenfonds niet altijd mogelijk zijn dit te doen. Aan te bevelen is dus om de beleggingen zoveel mogelijk te spreiden binnen lokale banken en een mix aan te houden tussen korte en middellange termijn beleggingen. Het huidige beleggingsbeleid is wat Buck Consultants betreft duidelijk en transparant en kan worden voortgezet."

In de onderstaande tabel is schematisch weergegeven hoe de beleggingen naar bank en verdiende rente zich verhouden:

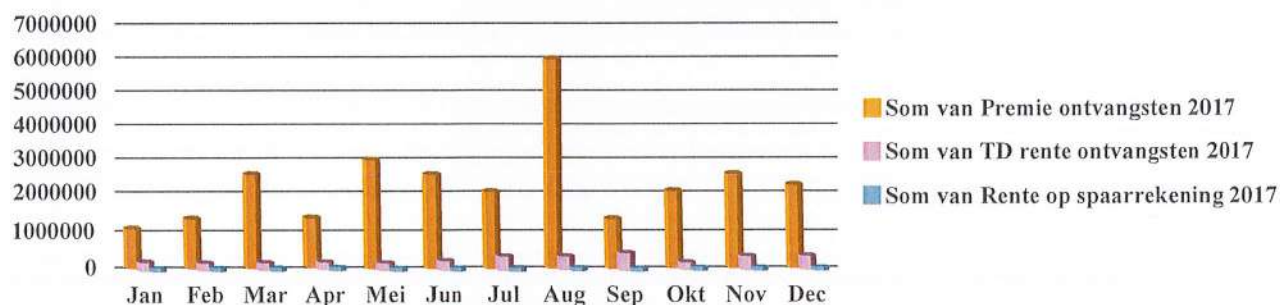

De totaal verdiende rente over de termijndeposito's en de spaarrekeningen is hieronder in een taartgrafiek weergegeven naar bank.

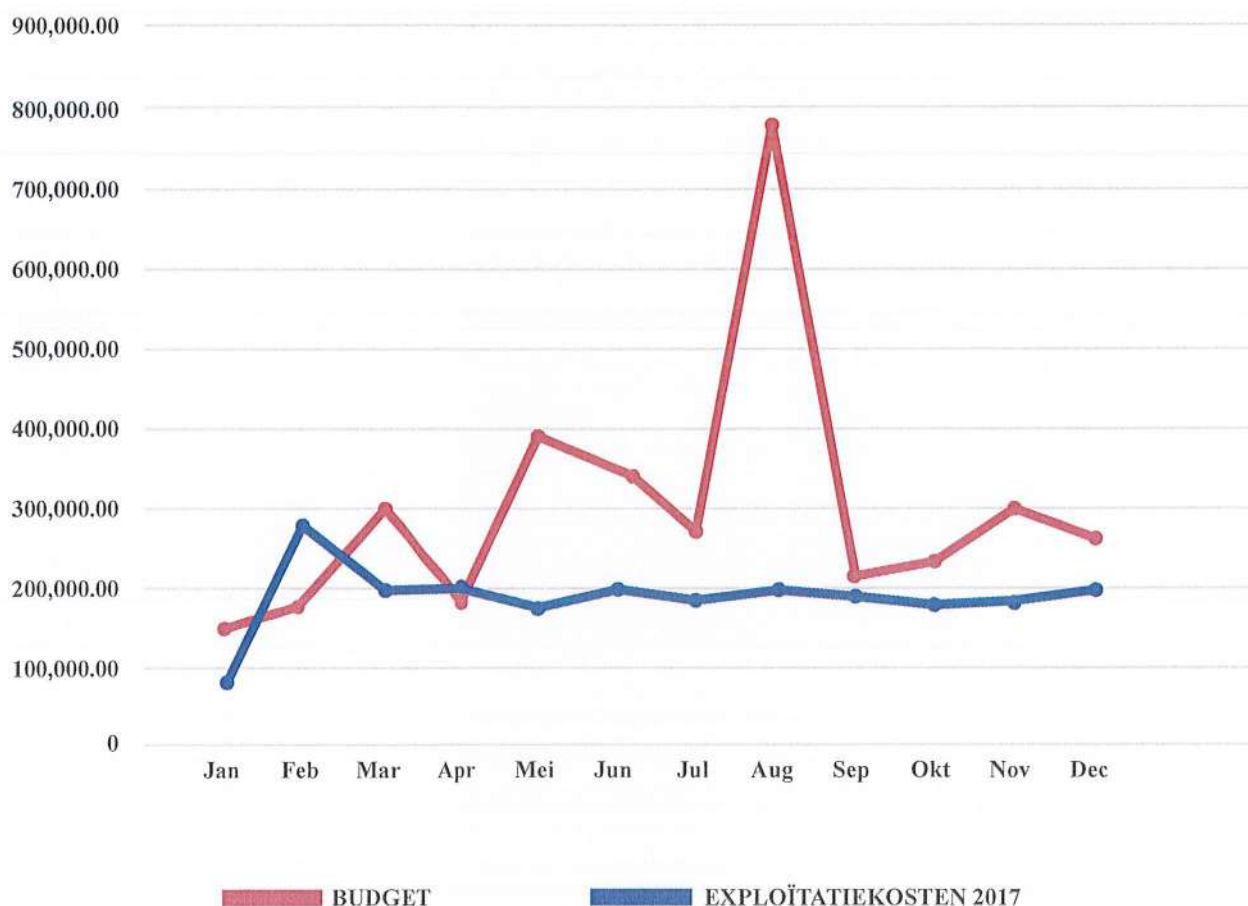
In onderstaande grafiek het overzicht van de totale ontvangsten op maandbasis met een piek in augustus van het verslagjaar met iets meer dan SRD 6 miljoen aan ontvangsten.

Grafiek 4: TOTALE ONTVANGSTEN NAAR CATEGORIE

2.6.2. Exploïtatiekosten

De totale exploïtatiekosten bedroegen SRD 1.997.903-, waarvan het APF voor haar eigen operaties voor SRD 1.812.404,- in deelde. De Pensioenraad noteerde SRD 185.499,- aan exploïtatiekosten. De toename van de exploïtatiekosten is 39% t.o.v. het vorig boekjaar. Deze toename heeft naast de toegenomen activiteiten van het APF ook te maken met de koersstijging. In 2017 noteerde de CBvS een gemiddelde koers van 7,44 t.o.v. een koers van 3,96 voor de USD aan het begin van 2016 en een gemiddelde van 6,37 voor dat jaar. Met de premie inkomsten allen in SRD betekent het voor Bestuur en Directie vaker bijeenkomen om ook de risico's van deze koersstijgingen te bespreken en te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. De gemiddelde koersstijging van 2016 naar 2017 bedroeg 17,5%.

2.6.3. Uitkeringen

Het APF heeft een totaal van SRD 943.300 uitgekeerd aan pensioenen. Het betreft gepensioneerde inkopers, die gebruik hebben gemaakt van de tijdelijke voorziening zoals vervat in artikel 22 van de Wet. Ook in dit verslagjaar noteren we daarbij 1 persoon die partnerpensioen ontvangt; de weduwe van een overleden inkoper. Per eind 2017 hebben totaal 427 personen succesvol gebruik gemaakt van deze tijdelijke regeling tot inkopen van pensioen.

Tabel 1: Overzicht van het aantal inkopers naar inkoopbedrag per 31 december 2017 (Artikel 22)

Aantal inkopers	Inkoopbedrag in SRD	Totaal in SRD
14	7.200	100.800
116	9.000	1.044.000
297	3.600	1.069.200
427		2.214.000

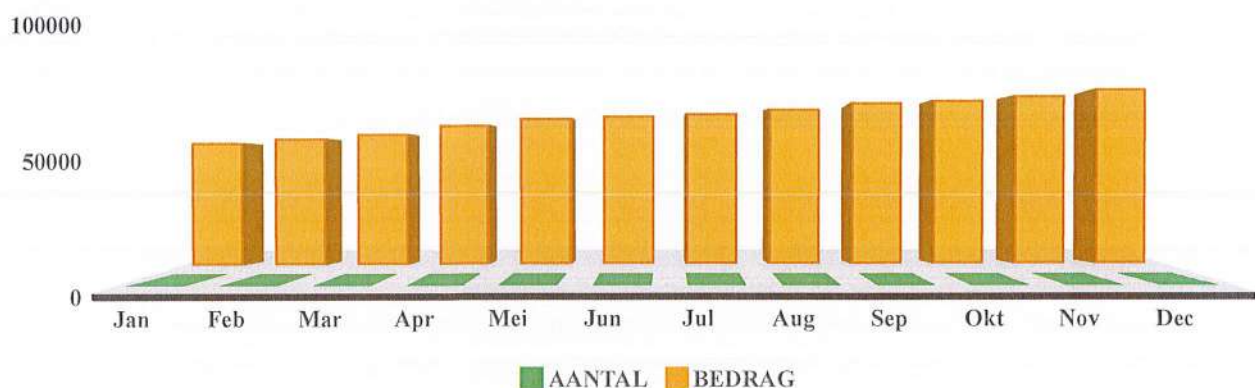
Per eind van het verslagjaar zijn het er 255 gepensioneerde inkopers die pensioen genieten. Tevens wordt er, aan de weduwe van een overleden inkoper, partner pensioen uitgekeerd.

Tabel 2: Overzicht aantal gepensioneerde inkopers naar inkoopbedrag per 31 december 2017

Aantal gepensioneerden	Inkoopbedrag in SRD
7	7.200
66	9.000
183	3.600
Totaal	256

“Het actuariel rapport meldt over deze inkoopregeling o.a. het volgende: “Uit de berekeningen blijkt dat de betaalde premies voor de artikel 22-inkoopregeling in alle gevallen niet voldoende te zijn geweest om de uitkeringen daaruit te kunnen voldoen. In totaal is dus zo’n 12,5 miljoen SRD te weinig gestort ten opzichte van de voorziening die nodig was geweest om vanaf de aanvang van de uitkeringen voldoende in kas te hebben voor alle toekomstige uitkeringen.”

Grafiek 6: Maandelijks pensioenuitkeringen over 2017

In grafiek 6 is de gestage groei van het totaal aan uitkeringen waar te nemen.

2.7. Marketing

2.7.1. Pensioenbewustwordingscampagne

Om het pensioenbewustzijn te vergroten, heeft het APF een campagne gevoerd in de periode juli 2016 tot en met juli 2017. Het besluit genomen in februari 2016 omvatte de volgende doelen:

1. Het vergroten van de bewustwording door het opkrikken van het kennisniveau over pensioenopbouw van de samenleving in haar totaliteit;
2. Het stimuleren van deelname aan het Fonds door het creëren van een positieve attitude tegenover pensioenopbouw en het Fonds;
3. De doelgroep effectief bereiken met de inhoud en de strekking van de WAP 2014;
4. Het deelnemers aantal te doen stijgen met ruim 200% t.o.v. december 2015;
5. De omgeving c.q. de markt waarin het Fonds opereert bekend maken met het Fonds en haar doel.

2.7.2. Doelgroep

Een dwarsdoorsnee van de samenleving: Algemeen: zij die in de particuliere sector (inclusief de informele sfeer) werken en geen pensioenregeling hebben. Tevens was het streven er ook op gericht de Surinamers zo jong als mogelijk bewust te maken van de noodzaak tot pensioenopbouw ook al zijn ze nog niet-werkend.

Kerngroepen:

- » Werkgever
- » Werknemer
- » Verschillende relevante leeftijdsklassen/lagen op de sociaal maatschappelijke ladder met in achtneming van de verschillende gebiedsdelen in Suriname.

Dat de campagne haar doelen bereikt heeft, merken wij o.m. aan de volgers van onze Facebookpagina nu ruim 25.000- en daarbij de vele opmerkingen en vragen welke het team dagelijks te verwerken krijgt, het toegenomen telefonisch en het persoonlijk contact met belanghebbenden. In de onderstaande paragraaf is ook het verloop van enkele kerngetallen meegenomen.

2.8. Ontwikkelingen in het deelnemersbestand

Hierover adviseert het actuarieel bureau in haar rapport resumerend: *“Ten slotte is het aan te bevelen veel tijd en resources te investeren in het vollediger en accurater maken van de deelnemersdata én het uitbreiden van het pensioenadministratie-systeem”*

Tabel 3: Overzicht van het aantal geregistreerden naar leeftijd en geslacht per 31 december 2017

Leeftijdscategorie	Man	Vrouw	Totaal
18-25	3.352	2.267	5.619
26-35	8.837	6.660	15.497
36-45	6.658	4.449	11.107
46-55	4.886	3.191	8.077
56-60	1.395	1.000	2.395
61>	559	296	855
Totaal	25.687	17.863	43.550
In %	59%	41%	100%

Tabel 4: Overzicht betalenden naar geslacht per 31 december 2017

	Man	Vrouw	Totaal
Deelnemer (betaald)	17.907 (59%)	12.447 (41%)	30.354 (100%)
Geregistreerd (niet betaald)			13.196 (30%)

Van de 43.550 geregistreerden is voor 69,7% (30.354) premie afgedragen.

Tabel 5: Overzicht geregistreerden versus deelnemers 2015-2017

	2015	2016	2017
Deelnemer (betaalt)	10.591 (54%)	18.415 (57%)	30.354 (70%)
Geregistreerd	19.505	32.260	43.550

Uit de bovenstaande tabel blijkt het volgende:

In 2015 bedroeg het aantal deelnemers ten opzichte van het aantal geregistreerden 54%. In 2016 bedroeg het verhoudingspercentage in deze 57% en in 2017 bedroeg dat percentage 70%. Iemand die geregistreerd is, maar voor wie de premie niet wordt afgedragen, is dan geen deelnemer. (zie artikel 1 lid b Wet Algemeen Pensioen 2014)

De vergelijking van de kwantitatieve gegevens levert een groei van 187% in 2017 op ten opzichte van 2015 (zie ook doel 4 van de pensioenbewustwordingscampagne), bekeken vanuit het aantal deelnemers. Voor wat betreft het aantal geregistreerden wordt een groei van 123% genoteerd bij vergelijking van de betreffende cijfers van 2017 ten op zichte van 2015

2.9. Uitbesteding en Externe Accountants

Bij de uitbesteding voor wat betreft de aanschaf van goederen en/of het aantrekken van diensten richt het Fonds zich vanaf 2017 zoveel mogelijk op bedrijven en beroepen/ zelfstandigen die voldoen aan de Wet Algemeen Pensioen 2014.

De controle op de jaarrekening is uitgevoerd door het accountantskantoor Crowe Burgos Accountants N.V.

2.10. Vooruitblik

Met het oog op de huidige ontwikkelingen, is de kans groot dat tal van kleine bedrijven en zelfstandige(n) beroepen worden opgeheven c.q. hun activiteiten stil leggen. Maar ook biedt de recessie mogelijk de gelegenheid tot het creëren van nieuwe lokale ondernemingen en beroepen. Het Surinaams potentieel biedt voldoende mogelijkheden dat diverse sectoren kunnen worden ontwikkeld en/of uitgebreid, als gevolg waarvan er arbeidsplaatsen worden gecreëerd. De wijze hoe Suriname omgaat met haar kansen zal bepalend zijn.

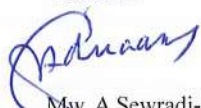
3. JAARREKENING

Balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming)

	Noot	31-12-2017		31-12-2016	
		SRD	SRD	SRD	SRD
ACTIVA					
Financiële vaste activa					
Beleggingen	(1)		38.474.941		8.600.000
Materiële vaste activa	(2)		2.853.349		333.650
Vlottende activa					
Vorderingen	(3)	1.451.671		409.948	
Liquide middelen	(4)	6.069.436		11.344.037	
			7.521.107		11.753.985
			<u>48.849.397</u>		<u>20.687.635</u>
PASSIVA					
Eigen vermogen	(5)				
Reservefonds Algemeen Pensioenregeling		6.452.809		3.259.265	
Fonds toekomstige verplichtingen		41.954.693		17.311.335	
			48.407.502		20.570.600
Kortlopende schulden	(6)		441.895		117.035
			<u>48.849.397</u>		<u>20.687.635</u>

Bestuur:

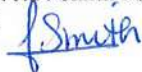
Dhr. drs. M. C. Adriaans
Voorzitter

Mw. A Sewradj-Toewar
Ondervoorzitter

Mw. J.D. Smith Bsc.
Lid

Mw. mr M.M. Kramp
Lid

Mw. drs Saridjan-Tjokro MPA
Lid

Directie

Mw. drs D. Bruma-Overman

KASSTROOMOVERZICHT OVER 2017

	2017		2016	
	SRD	SRD	SRD	SRD
Kasstroom uit pensioen/uitvoeringsactiviteiten				
Bijdrage van werkgever en werknemer (A.P.P.)	24.643.358		11.420.133	
Opbrengsten uit pensioenpremies inkopers (I.A.P.)	52.042		199.251	
Pensioenuitkeringen (A.P.)	-943.300		-590.500	
Assuriakosten (S.O.R.)	-11.451		-2.811	
Huisvestingskosten	-222.987		-155.990	
Algemene beheerskosten	-1.072.314		-950.722	
Personeelskosten	-691.151		-323.402	
Overige	-166.598		-6.702	
		21.587.599		9.589.257
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten				
Netto beleggingsopbrengsten	2.678.016		699.656	
Opbrengsten uit exploitatie (art.17)	3.527.914		1.936.564	
Termijndeposito's	-29.874.941		-7.200.000	
Overige rente baten	43.373		-	
		-23.625.638		-4.563.780
		-2.038.039		5.025.477
Mutaties in werkkapitaal				
Toe-/Afname vorderingen	- 1.041.723		-318.785	
Toe-/Afname schulden	324.860		-59.189	
		-716.863		-377.974
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Materiele vaste activa		-2.686.296		-168.901
Overige aanpassingen				
Afschrijvingskosten		166.597		39.892
Netto kasstroom		-5.274.60		4.518.494
Liquide middelen begin boekjaar		11.344.037		6.825.543
Liquide middelen eind boekjaar		6.069.436		11.344.037

ALGEMENE TOELICHTING

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTATENBEPALING

Bij de opstelling van de jaarrekening zijn de algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving in acht genomen. De jaarrekening luidt in Surinaamse Dollars (SRD), alsook de rapporterings- en functionele valuta van het Algemeen Pensioenfonds, tenzij anders wordt weergegeven.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De waardering van de materiële vaste activa geschiedt tegen de aanschafwaarde, verminderd met de hierop gebaseerde afschrijvingen. De geschatte levensduur van de inventaris is tussen de 3-5 jaar. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen:

Gebouwen en verbouwingen	: 5%
Inventarissen	: 20 -33 1/3%
Transportmiddelen	: 20%

BELEGGINGEN

De beleggingen betreffen beleggingen in termijndeposito's en zijn opgenomen tegen de nominale waarde. De termijndeposito's bij de Finabank worden na expiratie, automatisch geprolongeerd en verhoogd met de expiratie rente.

OVERIGE ACTIVA EN PASSIVA

Voor zover niet anders is aangegeven, worden de overige activa en passiva gewaardeerd tegen de nominale waarde.

GRONDSLAGEN EN RESULTAATBEPALING

Het resultaat is het verschil tussen enerzijds de pensioenbijdragen, de netto beleggingsopbrengsten, exploitatie opbrengsten (conform art.17 in de WAP) en de overige baten en anderzijds de pensioenlasten en de pensioenuitvoeringskosten.

De baten en lasten worden toegekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN HET KASSTROOMOVERZICHT.

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode.

Werknemers dienen pensioenpremie verzekerd te zijn via hun werkgever ingaande december 2014. Iedere werkgever is bij wet verplicht om elke maand pensioenpremie voor zijn werknemers te betalen. De werkgever moet minimaal 50% van de premie betalen en de werknemer maximaal 50%.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

1.BELEGGINGEN

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	SRD	SRD
Termijndeposito Finabank	13.850.000	2.600.000
Termijndeposito Hakrinbank N.V.	10.253.941	3.000.000
Termijndeposito Surinaamsche Bank N.V.	6.871.000	3.000.000
Termijndeposito GODO Bank	7.500.000	-
	<u>38.474.941</u>	<u>8.600.000</u>

Termijndeposito Finabank

De belegging in termijndeposito's bij de Finabank zijn in 2017 met SRD 11.250.000 toegenomen. De looptijden van de termijndeposito's variëren tussen één (1) en zes (6) jaren tegen rentepercentages die variëren tussen 13% en 18%. De totale belegging bij Finabank bedraagt SRD 13.850.000 per eind 2017. De samenstelling van de belegging in termijndeposito's is als volgt:

Termijn-deposito nummer	Start datum	Eind datum	Beleggings-waarde in SRD	Rente %	Verdiende rente 2017 SRD
1003208	18-aug-15	18-aug-21	1.000.000	14,0%	140.000
1003228	9-sep-15	09-sep-21	100.000	15,0%	15.000
1003486	10-jan-15	10-jan-21	100.000	15,0%	15.000
1003487	11-feb-15	11 feb-21	100.000	15,0%	15.000
1003488	12-jan-15	2- jan-21	100.000	15,0%	15.000
1003489	1-jan-16	3-jan-22	100.000	15,0%	15.000
1003490	2-jan-16	2-jan-22	100.000	15,0%	15.000
1003589	8-mar-16	mar-22	100.000	15,0%	15.000
1003552	8-apr-16	apr-22	100.000	15,0%	15.000
1003553	6-mei-16	6-mei-22	100.000	15,0%	15.000
1003582	8-juni- 16	8-jun-22	100.000	15,0%	15.000
1003624	8-jul-16	8-jul-22	100.000	15,0%	15.000
1003685	8-aug-16	8-aug-22	100.000	18,0%	18.000
1003738	5-sep-16	8-sep-22	100.000	18,0%	18.000
1003776	7-okt-16	7-okt-22	100.000	18,0%	18.000
1003826	8-nov-16	8-nov-22	100.000	18,0%	18.000
1003879	8-dec-16	8-dec-22	100.000	18,0%	18.000
1004001	9-jan-17	9-jan-23	100.000	18,0%	17.607
1004081	10-feb-17	10-feb-23	100.000	18,0%	16.029
1004082	10-feb-17	10-mar-23	100.000	18,0%	16.029
1007198	10-feb-17	10-apr-23	100.000	15,0%	16.029
1004199	10-may-17	10-may-23	100.000	15,0%	11.640
1004201	10-may-17	22-may-18	5.000.000	14,0%	429.589
1004200	12-jun-17	11-jun-23	250.000	14,0%	19.466
1004340	10-jul-17	10-jul-20	250.000	15,5%	18.578
1004341	10-aug-17	10-aug-20	250.000	15,5%	15.287
1004342	11-sep-17	11-sep-20	250.000	15,5%	11.889
1004343	10-okt-17	10-okt-20	250.000	15,5%	8.811
1004402	10-nov-17	10-nov-20	250.000	14,5%	5.520
1004425	10-nov-17	20-nov-18	4.000.000	13,0%	59.836
1004442	11-dec-17	10-dec-20	250.000	14,5%	2.086
			13.850.000		1.039.105

Termijndeposito Hakrinbank N.V.

In het jaar 2017 is er belegd in termijndeposito's voor totaal SRD 10.253.941,-- bij de Hakrinbank N.V. met een looptijd van 1 (één) jaar tegen het percentage van 14%.

De samenstelling van de belegging in termijndeposito's is als volgt:

Termijndeposito Nummer	Start datum	Eind datum	Beleggings-waarde in SRD	Rente %	Verdiende rente 2017 SRD
30.952.69.78	2-juni-17	2-juni-18	5.300.020	14%	430.995
30.652.69.86	2-juni-17	2-juni-18	2.453.921	14%	199.552
30.955.73.42	8-Dec-17	8-Dec-18	2.500.000	14%	22.055
			<u>10.253.941</u>		<u>652.602</u>

Termijndeposito de Surinaamsche Bank N.V.

In het jaar 2017 is er belegd in termijndeposito's voor totaal SRD 6.871.000,-- bij De Surinaamsche Bank N.V. met looptijden van 1 (één) jaar en 3 (drie) jaren tegen rente percentages variërende tussen de 12,1% en 15,8%.

Termijndeposito Nummer	Start datum	Eind datum	Waarde in SRD	Rente %	Verdiende rente 2017 SRD
10678360	24-may-17	24-may-18	3.371.000	15,8%	310.772
3238091	21-nov-17	20-nov-20	250.000	13,9%	3.904
3238091	21-nov-17	21-nov-18	3.000.000	12,1%	40.775
3256545	22-dec-17	22-dec-20	250.000	13,8%	948
			<u>6.871.000</u>		<u>356.399</u>

Termijndeposito GODO Bank

De samenstelling van deze beleggingen is als volgt:

Termijndeposito Nummer	Start datum	Eind datum	Waarde in SRD	Rente %	Verdiende rente 2017 SRD
2017099	2-jun-17	2-jun-18	3.500.000	13,0%	265.522
2018005	21-nov-17	21-nov-19	4.000.000	13,5%	60.656
			<u>7.500.000</u>		<u>326.178</u>

2. MATERIELE VASTE ACTIVA

Het verloopoverzicht van de materiële vaste activa ziet er als volgt uit:

	Terreinen	Gebouwen	Verbouwingen	Inventaris	Ge- automatiseerd systeem	Transport middelen	Totaal
	SRD	SRD	SRD	SRD	SRD	SRD	SRD
Per 1 januari 2017							
Aanschafwaarde	-	-	-	129.691	185.818	63.705	379.214
Cum.Afschrijvingen	-	-	-	-39.194	-	-6.370	- 45.564
Boekwaarde	-	-	-	90.497	185.818	57.335	333.650
Mutaties							
Investerings	563.539	1.682.948	143.807	296.002	-	-	2.686.296
Afschrijvingen	-	-84.147	-7.190	-62.519	-	-12.741	-166.597
	563.539	-84.147	136.617	233.483	-	-12.741	2.519.699
Per 31 december 2017							
Aanschafwaarde	563.539	1.682.948	143.807	425.693	185.818	63.705	3.065.510
Cum. Afschrijvingen	-	-84.147	-7.190	-101.713	-	-19.111	-212.161
Boekwaarde	563.539	1.598.801	136.617	323.980	185.818	44.594	2.853.349

3. VORDERINGEN

	31-12-2017	31-12-2016
	SRD	SRD
Transitorische activa	3.453	18.393
Overlopende rente termijn deposito's	1.448.218	391.555
	<u>1.451.671</u>	<u>409.948</u>

Transitorische activa
De specificatie is als volgt:

	31-12-2017	31-12-2016
	SRD	SRD
Borgsommen	-	9.292
Vooruitbetaalde bedragen	3.453	8.605
Overige	-	496
	<u>3.453</u>	<u>18.393</u>

Overlopende rente termijn deposito's
Dit kan als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2017	31-12-2016
	SRD	SRD
Rente Finabank termijn deposito	952.029	366.073
Rente Hakrinbank termijn deposito	144.354	25.482
Rente DSB termijn deposito	25.657	-
Rente Godo termijn deposito	326.178	-
	<u>1.448.218</u>	<u>391.555</u>

4. LIQUIDE MIDDELEN

Een specificatie van de liquide middelen is als volgt:

		31-12-2017	31-12-2016
		SRD	SRD
Algemene rekening	18.54.850	3.569.265	10.388.611
Spaarrekening	18.93.916	550.730	529.301
Exploïtatiekosten	18.93.932	451.227	24.781
Uitkeringsrekening	18.93.890	333.169	12.829
Business accountrekening	18.93.908	250.201	441
Euro spaarrekening	19.45.872	8.805	7.838
Euro girorekening	19.45.864	1.233	2.091
Totaal rekeningen Finabank		5.164.630	10.965.892
De Surinaamsche Bank	27.48.223	346.638	213.063
Hakrinbank N.V (A.P.F.)	26.118.1262	382.373	164.666
Hakrinbank reservefonds SP.		173.216	-
Kleine Kas (A.P.F.)		1.570	416
Kas Pensioenraad		1.009	-
		<u>6.069.436</u>	<u>11.344.037</u>

5.EIGEN VERMOGEN**Reservefonds Algemeen Pensioenregeling**

	31-12-2017	31-12-2016
	SRD	SRD
Saldo per 01 januari	3.259.265	2.453.921
Resultaat boekjaar	3.193.544	805.344
Saldo per 31 december	<u>6.452.809</u>	<u>3.259.265</u>

Fonds toekomstige verplichtingen

	31-12-2017	31-12-2016
	SRD	SRD
Actieve deelnemers (D.A.P.)	41.700.112	17.018.286
Inkopers (I.A.P.)	254.581	293.049
	<u>41.954.693</u>	<u>17.311.335</u>

Inkopers

	31-12-2017	31-12-2016
	SRD	SRD
Verplichtingen 56-jarige inkopers (I.A.P.)	192.600	192.600
Verplichtingen 57-jarige inkopers (I.A.P.)	61.981	86.889
Verplichtingen 58-jarige inkopers (I.A.P.)	-	13.560
	<u>254.581</u>	<u>293.049</u>

6. KORTLOPENDE SCHULDEN

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	SRD	SRD
Diensten van derden	198.142	83.151
Nog uit te keren pensioen	90.700	1.400
Nog af te dragen Basiszorg verzekering premie	32.879	-
Sociale lasten	26.094	3.172
Marketingkosten	18.916	-
Nog af te dragen loonbelasting en AOV	17.478	4.892
Multi Technologies Suriname N.V.	-	12.206
Telefoon en Internet	16.044	7.207
Honorarium (PR)	11.697	-
Huren	8.172	-
Honorarium (Bestuur)	7.204	-
Electra & Water	1.867	-
Inhoudingen t.b.v. derden	5.203	-
Overige	7.499	5.007
	<u>441.895</u>	<u>117.035</u>

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2017**BATEN****7.NETTO BELEGGINGSOPBRENGSTEN**

	2017	2016
	SRD	SRD
Termijndeposito Finabank	1.039.105	302.252
Termijndeposito Hakrinbank	795.320	187.404
Termijndeposito DSB	517.413	210.000
Termijndeposito GODO	326.178	-
	<u>2.678.016</u>	<u>699.656</u>

8. OPBRENGSTEN UIT PENSIOENPREMIES INKOPERS

	2017	2016
	SRD	SRD
Backservice inkopers (I.A.P.) 56 jaar	-	68.700
Backservice inkopers (I.A.P.) 57 jaar	-	84.883
Backservice inkopers (I.A.P.) 58 jaar	10.934	8.640
Backservice inkopers (I.A.P.) 59 jaar	4.080	-
Backservice inkopers (I.A.P.) 60 jaar	16.971	16.971
Ontvangen premies inkopers met recht op uitkering (A.P.)	-	-
	<u>20.057</u>	<u>20.057</u>
	<u>52.042</u>	<u>199.251</u>

9. OPBRENGSTEN UIT EXPLOÏTATIE (ART.17)

Volgens WAP 2014 artikel 17 lid 1 dient jaarlijks een half procent van de som van alle bijdrage grondslagen besteed te worden voor het beheer en exploitatie van de uitvoering van het bepaalde bij of krachtens deze wet. Voor 2017 bedraagt de premie 4 % van de bijdrage grondslagen. Deze is gelijk aan 1/8 deel van de ontvangen premies. De ontvangen premies in 2017 bedragen totaal SRD.28.223.314,--. De bijdrage voor het beheer en exploitatie van de uitvoering bedraagt in totaal SRD.3.527.914,--

LASTEN**10. PENSIOENUITKERING**

Een specificatie van de uitkeringen is als volgt:

	2017	2016
	SRD	SRD
Ouderdomspensioen (A.P.)	939.700	587.800
Partnerpensioen (P.P.)	3.600	1.500
Overlijdensbijdrage (B.B.)	-	1.200
	<u>943.300</u>	<u>590.50</u>

11. EXPLOÏTATIEKOSTEN

	2017	2016
	SRD	SRD
Personeelskosten	702.602	326.213
Huisvestingskosten	222.987	155.990
Algemene -en beheerskosten	1.072.314	950.722
	<u>1.997.903</u>	<u>1.432.925</u>

PERSONEELSKOSTEN

	A.P.F	P.R.	2017	2016
	SRD	SRD	SRD	SRD
Bruto salaris	425.029	24.476	449.505	252.507
Diverse toelage	138.162	13.386	151.548	51.313
Overwerk	19.224	117	19.341	3.380
Pensioen premie en medische verzekering	69.037	1.720	70.757	16.202
SOR	11.451	-	11.451	2.811
	<u>662.903</u>	<u>39.699</u>	<u>702.602</u>	<u>326.213</u>

HUISVESTINGSKOSTEN

	A.P.F	P.R.	2017	2016
	SRD	SRD	SRD	SRD
Huur	51.919	16.978	68.897	93.657
Telefoon/Internet	75.146	3.744	78.890	52.492
Overige	45.417	-	45.417	9.841
Verzekeringskosten gebouw	29.783	-	29.783	-
	<u>202.265</u>	<u>20.722</u>	<u>222.987</u>	<u>155.990</u>

ALGEMENE –EN BEHEERSKOSTEN

	A.PF SRD	P.R. SRD	2017 SRD	2016 SRD
Kantoorbenodigdheden	47.290	1.037	48.327	34.011
Honorarium Bestuur APF	102.597	-	102.597	91.925
Honorarium Pensioen Raad	-	79.620	79.620	94.424
Secretaris Pensioen Raad	-	-	-	31.057
Professional fees	73.440	-	73.440	81.950
Consultancy fees	59.183	17.090	76.273	47.824
Advertentiekosten	231.183	7.390	238.573	346.539
Vergaderkosten	6.206	4.350	10.556	27.901
Automatisering	173.865	-	173.865	96.378
Trainingen	53.711	-	53.711	30.906
Representatiekosten	30.094	3.403	33.497	-
Verzekeringskosten	3.515	-	3.515	-
Reis-en verblijfskosten	4.135	7.658	11.793	-
Kerst-en oudejaarsviering	7.227	970	8.197	-
Brandstofkosten	7.488	-	7.488	-
Overige transportkosten	4.106	-	4.106	-
Marketingkosten	67.935	-	67.935	-
Drukwerkkosten	14.038	167	14.205	-
Overige	61.223	3.393	64.616	67.807
	<u>947.236</u>	<u>125.078</u>	<u>1.072.314</u>	<u>950.722</u>

12.AFSCHRIJVINGSKOSTEN

	A.PF SRD	P.R. SRD	2017 SRD	2016 SRD
Gebouwen	84.147	-	84.147	-
Verbouwingen	7.190	-	7.190	-
Inventarissen	59.750	2.769	62.519	33.522
Transportmiddelen	12.741	-	12.741	6.370
	<u>163.828</u>	<u>2.769</u>	<u>166.597</u>	<u>39.892</u>

13. OVERIGE BATEN

	<u>A.P.F.</u>	<u>P.R.</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	SRD	SRD	SRD	SRD
Baten en lasten voorgaande jaren	-	-	-	300
Interest	48.098	-	48.098	27.052
Koersverschillen	1.164	-	1.164	6.118
	<u>49.262</u>	<u>-</u>	<u>49.262</u>	<u>33.470</u>

14. OVERIGE LASTEN

	<u>A.P.F.</u>	<u>P.R.</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	SRD	SRD	SRD	SRD
Resultaat voorgaande jaren	5.113	-	5.889	-
Overige lasten	776	-	776	-
	<u>5.889</u>	<u>-</u>	<u>5.889</u>	<u>-</u>

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van het Algemeen pensioenfonds (APF)

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017**Ons oordeel**

Wij hebben de jaarrekening 2017 van het Algemeen Pensioenfonds te Paramaribo gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening op de pagina's 18 tot en met 32 een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van het Algemeen Pensioenfonds per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens de nadere voorschriften controle- en overige standaarden. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van het Algemeen Pensioenfonds zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag en het directieverslag.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het fonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is.
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Paramaribo, 7 december 2020

Crowe Burgos Accountants N.V.
drs. Romeo K. Burgos CA RA
Managing Partner